

XV. Sosialilautakunta.

Sosiaalilautakunnan kertomus vuodelta 1930 oli seuraava:

Sosiaalilautakunnan kokoonpano, jaostot, virkailijat y. m. Lautakunnan puheenjohtajana toimi vuonna 1930 kunnallisen keskustoimiston johtaja Y. Harvia, varapuheenjohtajana toimittaja M. Paasivuori sekä jäseninä arkki-
tehti S. Lagerborg-Stenius, toimittaja V. J. Meltti, taloudenhoitaja H. Moisio, kirjelijättelijä P. Rahikainen ja arkkitehti M. Välikangas.

Kunnallisten työväenasuntojen hallintojaoston puheenjohtajana oli herra Paasivuori, jäseninä rouva Lagerborg-Stenius ja herra Rahikainen sekä varajäseninä herrat Meltti ja Välikangas.

Tontinvuokrajaostossa oli puheenjohtajana herra Harvia, jäseninä herrat Moisio ja Välikangas sekä varajäseninä rouva Lagerborg-Stenius ja herra Rahikainen.

Yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämislainarahaston hallinto-
jaostoon kuului herra Välikangas puheenjohtajana, herrat Meltti ja Moisio jäseninä sekä herrat Harvia ja Paasivuori varajäseninä.

Kotitalous- ja siirtolapuutarhajohtokunnan puheenjohtajana toimi tarkastajatar M. Sillanpää, jäseninä rouvat H. Gebhard, S. Lagerborg-Stenius ja A. Suominen sekä kansakoulunopettajatar M. Hannula, viimeksi mainittu kuitenkin ainoastaan lokakuun 24 p:ään, jolloin hänelle myönnettiin anomansa vapautus tästä tehtävästä. Hänen jälkeensä tuli lokakuun 31 p:nä jäseneksi rouva H. Brander. Siirtolapuutarhapalstoja koskevissa vuokrasopimuksissa edellytetyn sovintolautakunnan jäseniksi johtokunta valitsi rakennusmestari A. Hasarin, rouva S. Lagerborg-Steniuksen ja puutarhuri A. Lännpään.

Sosiaalilautakunnan edustajana Helsingin ammatillisen keskusneuvoston työttömyyskomiteassa oli toimittaja A. Aalto.

Lautakunnan ja sen jaostojen sihteerinä toimi arkkitehti A. Eriksson ja avustavana sihteerinä filosofianmaisteri A. G. Waronen, joka samalla oli kotitalous- ja siirtolapuutarhajohtokunnan sihteerinä. Herra Waronen erosi elokuun 31 p:nä toimestaan, joka sen jälkeen jätettiin täyttämättä ja tammikuun 1 p:nä 1931 lakkautettiin. Kanslistointia hoiti neiti H. Helkeniemi. Vahtimestarina oli V. Sippola.

Kunnallisten työväenasuntojen isännöitsijänä toimi herra G. V. Karhu-
maa ja emännöitsijänä rouva L. K. Lehtonen. Omakotialueiden rakennus-
toimintaa valvoi arkkitehti U. Moberg. Kotitalousneuvojina toimivat opet-
tajattaret I. Grotenfelt, E. Koch ja K. Olsoni, viimeksi mainittu kuitenkin
ainoastaan maaliskuun 31 p:ään, jolloin hänelle anomuksestaan myönnettiin
ero toimestaan ja hänen seuraajakseen tuli talousopettajatar A. Salonen.
Virkavapaina olivat tammikuun 15 p:stä maaliskuun 31 p:ään neiti Olsoni,

sijaisenaan neiti E. Sore, ja huhtikuun 1 p:stä 15:nteen neiti Salonen, sijaisenaan niinikään neiti Sore. Kumpulän siirtolapuutarhan puutarhurina oli herra T. Kulo.

Lautakunta ja sen jaostot kokoontuivat kertomusvuonna yhteensä 67 kertaa, nimittäin sosialilautakunta 17, tontinvuokrajaosto 18, yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämislainarahaston hallintojaosto 15, kunnallisten työväenasuntojen hallintojaosto 4 sekä kotitalous- ja siirtolapuutarhajohtokunta 13 kertaa. Näissä kokouksissa laadittujen pöytäkirjain pykäläluku oli yhteensä 369, nimittäin äskeisessä järjestyksessä 114, 101, 67, 17 ja 70.

Lähetettyjen kirjelmäin lukumäärä oli 432 oltuaan vuonna 1929 615 ja vuonna 1928 418.

Sihteeri Eriksson hyväksyi sosialilautakunnan valtuuttamana kaikki lautakunnan ja sen alaisten elimien maksettavaksi asetetut laskut ja maksu-määräykset.

Asunto-osakeyhtiöitten heikko taloudellinen asema. Lautakunnan toimeksiannosta sihteeri hankki tietoja asunto-osakeyhtiöistä, joiden rakennusyritykset olivat valmistuneet vuosina 1928 ja 1929, saadakseen selvitetyn, oliko niiden taloudellinen asema mahdollisesti sellainen, että lautakunnan oli pakko puuttua asiaan valvoakseen vähävaraisten osakkeenomistajain etuja. Selonteko toimitetusta tutkimuksesta lähetettiin sosialiministeriölle, joka kuitenkin halusi sen täydennykseksi saada tietoja myöskin vuonna 1927 valmistuneista yhtiötaloista. Tämän johdosta pantiin toimeen uusi tutkimus, joka käsitti kaikkiaan 173 asunto-osakeyhtiötä. Tällöin havaittiin, että 63 yhtiön asema oli ilmeisesti vankka. Samaan ryhmään katsottiin voitavan sijoittaa myöskin 53 muuta yhtiötä, joilla oli Asuntohypoteekkipankin lainat. 6 yhtiön asemaa, ei tarkasti tutkittu, koska niiden osake-enemmistö oli niiden perustajain hallussa, eikä myöskään 16 pääasiallisesti vuokrataloja omistavan yhtiön asemaa. 12 yhtiötä näytti toistaiseksi, joskin vaikeuksin, tulevan toimeen, ja 4 yhtiötä kieltäytyi antamasta tietoja. Jäljelle jäävät 19 yhtiötä olivat vaikeassa asemassa, joka aiheutui siitä, ettei rakennussuunnitelmia ollut laadittu riittävän huolellisesti, mikä oli aiheuttanut runsaita lisäkuluja; että yhtiöitten taloutta rakennusaikana oli hoidettu huonosti; että rakennustyön valvonta oli ollut vaillinaista; että hankinnat olivat olleet epäselvät hankkijain ollessa yhtiön osakkaita ja siten saadessa määrätä hankintaehdot; sekä että osakkaiden oma heikko taloudellinen asema oli pakottanut heidät käyttämään hyväkseen kallista luottoa, joka oli pahasti rasittanut kiinteistöä. Myöskin tonttien hinnat olivat näissä tapauksissa olleet liian korkeat, osaksi koska oli myönnetty liian suuria välitysprovisioita, osaksi koska tontteja oli yliarvioitu. Joissakin tapauksissa muutamat yhtiöiden perustajista eivät olleet voineet suorittaa maksujaan, jolloin osa yhtiön osakepääomaa oli jäänyt maksamatta ja vastaavat osakkeet sijoittamatta ja yhtiön oli ollut pakko peittää vajaus lainoilla. Myöskin vuokratappiot olivat huonontaneet yhtiöiden asemaa. Edelleen yhtiövuokra liian toiveikkaiden kannattavuuslaskelmain nojalla usein oli alussa vahvistettu liian pieneksi. Runsain määrin oli yhtiöiden ollut pakko turvautua yksityisiltä saatuun luottoon, josta ne maksoivat korkoa 10—14 %:n mukaan.

Socialilautakunta piti puolestaan ajateltavissa olevista avustustoimenpiteistä tärkeimpänä, että Asuntohypoteekkipankki myönsi heikoille yhtiöille luottoa 55 %:iin niiden omistamain kiinteistöjen lainoitusarvosta, ja antoi tätä koskevan esityksen pankille. Sitäpaitsi tulisi eräiden yhtiöiden saada lainoja yleisistä varoista, kaupungin tai valtion, aina 80 %:iin asti edellä maini-

tusta arvosta. Joka tapauksessa olisi näiden yhtiöiden talous järjestettävä uudelleen ja joissakin tapauksissa osakkailta vaadittava lisämaksuja.

Vallilan työväentalo osakeyhtiö oli anonut, että sen Vallilan korttelissa n:o 549 sijaitsevan tontin n:o 27 vuokramaksu joko kokonaan poistettaisiin tai alennettaisiin mahdollisimman pieneksi. Rahatoimikamarille tästä anomuksesta antamassaan lausunnossa lautakunta ehdotti, että kyseistä maksua ensimmäisen vuokratukauden ajaksi eli vuoteen 1937, alennettaisiin 50 %, minkä jälkeen se taas nousisi alkuperäisesti vahvistettuun määrään.

Helsingin kaupungin rakennusosakeyhtiö n:o 3. Rahatoimikamarille antamassaan lausunnossa sosialilautakunta puolsi Helsingin kaupungin rakennusosakeyhtiö n:o 3:n anomusta, että yhtiö puoleksi vuodeksi, lukien tammikuun 1 p:stä 1931, saisi keskeyttää vuokralaisten suoritettavien lyhennysmaksujen kannon.

Helsingin kaupungin rakennusosakeyhtiö n:o 1. Marraskuun 26 p:nä 1929 rahatoimikamari puolestaan hyväksyi Helsingin kaupungin rakennusosakeyhtiö n:o 1:n sääntöjen muutosehdotuksen.

Asunto-osuuskunta Käpy r. l. Sosialilautakunta hyväksyi puolestaan Asunto-osuuskunta Käpy r. l. nimisen osuuskunnan sääntöjen muutosehdotuksen.

Omakotirakentajain ahdinkotila. Rahatoimikamarin tiedusteltua, oliko pula-aika saattanut omakotirakentajia taloudelliseen ahdinkoon ja katsoiko sosialilautakunta, että kaupungin olisi ryhdyttävä avustustoimenpiteisiin, lautakunta maaliskuun 6 p:nä lähetti selonteon kaupungin omakotialueiden vuokraajain keskuudessa vallitsevasta taloudellisesta tilanteesta. Tässä selonteossa tuotiin esiin, että valmiita omakotiyrityksiä oli Toukolassa 108, Käpylässä 125 ja Kumpulassa 79, yhteensä 312. Ensimmäinen omakoti rakennettiin vuonna 1922 Toukolaan. Kaikista yrityksistä oli 16 eli n. 5 % myyty pakkohuutokaupalla, nimittäin vuonna 1926 2, vuonna 1927 1, vuonna 1928 6, vuonna 1929 2 ja vuoden 1930 kahtena ensimmäisenä kuukautena 5. Taloudellisen romahduksen syynä oli miltei aina ollut vuokraajan huolimattomuus ja järjestelykyvyn puute eikä kaupungilla ollut ollut mitään syytä ryhtyä asianomaisia avustamaan. Toisin oli sensijaan suhtauduttava niihin kunnollisiin ja huolellisiin omakotirakentajiin, jotka työttömyyden ja kalliin ajan vuoksi olivat joutuneet vaikeuksiin. Tähän ryhmään kuuluu ensi sijassa Kumpulaan omakotirakentajia, joiden talot äskettäin olivat valmistuneet ja joilla sen vuoksi oli maksamattomia rakennuslainoja ja niiden lisäksi vekseleitä ja lyhytaikaista pankkiluottoa. Toistaiseksi he olivat suoriutuneet, mutta jos lamakautta jatkui, vaikeutui heidän asemansa, ja silloin oli suotavaa, että kaupunki ryhtyi heitä avustamaan. Tämä tapahtuisi parhaiten siten, että kaupunki suostuisi postponoimaan lainaansa ensisijaisen luoton lisäämistä varten ja että kaupunki myöntäisi asianomaisille pienemmän lisälainan. 57 tapauksessa myönnyttiin sittemmin mainittuun postponoimiseen n. 3,000 markkaan huonetta kohti ja 31 tapauksessa myönnettiin sitäpaitsi lisälainoja, korkeintaan 2,000 markkaa huonetta kohti.

Karstulantien työväenasunnot. Lautakunta hyväksyi rakennuskonttorin esittämän ehdotuksen, että Karstulantien varrella olevien kunnallisten työväenasuntojen ja Helsingin kaupungin rakennusosakeyhtiö n:o 4:n kiinteistön välille rakennettaisiin muuri ja ensiksi mainitun asuntoryhmän pohjoispäähän Rautalammentielle vievät portaat samoin kuin että sopiva osa pihamasta varattaisiin lastensuojeluliiton äitienkodin lasten virkistyspaikaksi, mikä kaikki kustannettaisiin Karstulantien työväenasuntojen pihamaan

tasoittamista varten myönnettyllä 300,000 markan suuruisella määrärahalta.

Tarkastuskäynti. Helmikuun 8 p:nä lautakunta tarkasti Helsingin kaupungin rakennusosakeyhtiö n:o 4 nimisen yhtiön uudisrakennuksen sekä Karstulantien työväenasuntojen pihamaan.

Kesävirkistyspaikat. Lautakunta teki retken Degeröhön tutkiakseen voitaisiinko sikäläisiltä rantakallioilta varata sopivia kesävirkistyspalstoja kaupungin asukkaille.

Kaupungin tonttien luovutusmuoto. Rahatoimikamarille antamassaan lausunnossa kaupunginvaltuutetun, veturinkuljettaja F. B. Gröndahlin, tekevästä ehdotuksesta, että kaupungin tontit luovutettaisiin yksinomaan vuokralle määrääjäksi, paitsi joissakin poikkeustapauksissa, joista valtuusto kulloinkin erikseen päättäisi, sosialilautakunta ehdotti, ettei aloite aiheuttaisi mitään toimenpidettä valtuuston taholta.

Määräraha rakennustoiminnan edistämiseksi. Lautakunta ehdotti, että vuoden 1931 talousarvioon merkittäisiin 1,600,000 markkaa kuoletuslainoiksi yleishyödyllisille asunto-osakeyhtiöille ja 1,000,000 markkaa yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämislainarahaston kartuttamiseksi.

Eräiden yhtiöiden tilien tarkastus. Tilintarkastaja Y. Wahlroos antoi laskun toimittamistaan yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämislainarahaston lainoittamien yhtiöiden tilintarkastuksista. Lainasopimuksiin sisältyvien määräysten mukaisesti lautakunta neuvoi häntä perimään korvauksensa suoraan lainanottajilta, mutta päätti samalla ryhtyä toimenpiteisiin, jotta kyseiset tilintarkastukset vastedes tulisivat maksuttomiksi.

Kotitalousopetuksen laajentaminen. Helsinginkadun varrella sijaitsevassa suomenkielisen työväenopiston talossa oli kotitalous- ja siirtolapuutarhajohtokunnan toimesta sekä pantu toimeen ruuanlaitto- ja käsityökurseja että myöskin pidetty esitelmiä kodinhoidosta. Tämän toiminnan osakseen saama harrastus oli kuitenkin niin suuri ja ilmoittautuneita osanottajia niin runsaasti, ettei koulukeittiön tila riittänyt, vaan käsityökurssit oli ollut siirrettävä eräeseen työväenopistolle varattuun huoneeseen. Koska oli epävarmaa, miten kauan opisto voi tulla toimeen ilman tätä huonetta ja koska kodinhoitokurssien osanottajamäärä yhä lisääntyi, sosialilautakunta piti suotavana, että kotitalousjohtokunta saisi käytettäväkseen oman huoneiston, ja anoi toukokuun 28:nä päivätyssä kirjelmässä kaupunginvaltuustolta, että kotitalouskurseja vuonna 1931 pantaisiin toimeen Vallilassa; että Helsingin kaupungin rakennusosakeyhtiö n:o 4 nimisen yhtiön talon alimmasta kerroksesta varattaisiin huoneisto tähän tarkoitukseen; että puheena oleva neuvontatoiminta uskottaisiin kotitalous- ja siirtolapuutarhajohtokunnan järjestettäväksi ja hoidettavaksi; että tarpeellisten lisätyövoimain palkkaamiseksi myönnettäisiin 50,000 markkaa; että 52,300 markan suuruinen määräraha myönnettäisiin huoneiston vuokran suorittamiseen; että 20,000 markkaa myönnettäisiin muiden kotitalousneuvonnasta aiheutuvien menojen peittämiseen; sekä että 60,438 markkaa myönnettäisiin perustamiskustannuksiin. Kaupunginvaltuusto hyväksyi tämän ehdotuksen kesäkuun 18 p:nä siten muutettuna, että kyseistä huoneistoa ei vuokrattaisi, vaan että kaupunki hankkisi sen käytettäväkseen lunastamalla vastaavan määrän yhtiön osakkeita. Lokakuun 29 p:nä valtuusto myönsi kyseistä opetusta varten myönnettyyn määrärahaan tarpeen vaatiman lisäyksen, 21,900 markkaa.

Tarkastajatar M. Sillanpään ja isännöitsijä G. Karhumaan ehdotettua, että Vallilaan järjestettäisiin kotitalousopetusta tytöille, mihin tarkoitukseen

olisi luovutettava eräs koulukeittiön yhteydessä oleva huone, lautakunta päätti antaa kysymyksen kotitalousjohtokunnan tarkemmin valmisteltavaksi. Johtokunnan sittemmin antaman ehdotuksen mukaisesti annettiin Vallilan työväenasuntojen emännöitsijälle tehtäväksi vuoden loppuun asti johtaa edellä mainittua toimintaa johtokunnan antamien ohjeiden mukaisesti.

Kotitalousjohtokunnan uudestaanjärjestely. Kaupunginvaltuuston syyskuun 17 p:nä päätettyä, että kotitaloustoimintaa koskevat asiat uskottaisiin sosiali- ja opetusasiain johtajalle, sosialilautakunta ehdotti, että asetettaisiin lautakunta kyseistä toimintaa johtamaan ja lähetti samalla ehdotuksen sen johtosäännöksi. Tämän mukaan kotitalouslautakunta saisi hoitaakseen myöskin Vallilan kunnallisten työväenasuntojen tyttöjen keskuudessa harjoitetun kerhotoiminnan, ja emännöitsijäntoimi, jonka haltijan pääasiallisena tehtävänä mainittu toiminta oli ollut, olisi senvuoksi lakkautettava ja sen sijaan perustettava yksi kotitalousneuvojatoimi lisää ja molemmat aikaisemmat neuvojat samalla siirrettävä kotitalousjohtokunnan palveluksesta kotitalouslautakunnan palvelukseen.

Siirtolapuutarhat. Sosialilautakunta päätti merkitä vuoden 1931 talousarvioehdotukseensa määrärahan juhla- ja näyttelyrakennuksen teettämiseksi Kumpulän siirtolapuutarhaan. Edelleen lautakunta puolsi Korpaksen —Ruskeasuon puutarhanviljelijäin anomusta, että sikäläisen siirtolapuutarhan ojankaivuutöitä varten myönnettäisiin 12,000 markan määräraha.

Sihteeri Erikssonin ja neuvoja Kochin laatima Kulosaaren tilan maalle perustettavan siirtolapuutarhan suunnitelma hyväksyttiin pääkohdittain ja rakennuskonttorin kaupunginasemakaavaosastoa kehoitettiin laatimaan lopullinen ehdotus ottaen huomioon, että palstain pinta-alaa oli supistettava, jotta niiden lukumäärä lisääntyisi. Osaston sittemmin laatima ehdotus lähetettiin rahatoimikamarin hyväksyttäväksi.

Puutarhakurssien järjestäminen työttömille naisille. Naisten työtuvat lähettivät toukokuun 28 p:nä ehdotuksen, joka koski puutarhakurssien järjestämistä työttömille naisille, ja lautakunta päätti siitä antamassaan lausunnossa rahatoimikamarille huomauttaa, että ehdotettu toimintamuoto tosin oli varsin sopiva, mutta että katsoen siihen, että kevät jo oli pitkälle kulunut ja ehdotus liian laaja, kuluvana vuonna olisi tyydyttävä ainoastaan varaamaan kyseisille työttömille perunapalstoja, jotka jaettaisiin heille työtuvan toimesta.

Yleishyödyllisille yrityksille myönnetyt avustukset. Yleishyödyllisten yritysten avustummäärärahasta kaupunginvaltuusto myönsi seuraavat avustukset alla mainituille yhdistyksille, joiden toimintaa sosialilautakunta valvoi: Helsingin taloustyöntekijäin yhdistykselle 20,000 markkaa, Suomen merimieslähetysseuralle 20,000 markkaa, Helsingin sosialidemokraattisen naisyhdistyksen kesäsiirtolatoimikunnalle 25,000 markkaa, Valkonauhayhdistykselle 15,000 markkaa, Keski-Helsingin valkonauhayhdistykselle 3,000 markkaa, Helsingin kasvatusopilliselle talouskoululle 10,000 markkaa, yhdistykselle Helsingfors svenska Marthaförening 5,000 markkaa, Helsingin suomalaiselle Marttayhdistykselle 10,000 markkaa, Heikkokuuloisten suojaamisyhdistykselle 2,000 markkaa, Helsingin kuuromykkäyhdistykselle 1,000 markkaa, yhdistykselle Sokeain ystävät 5,000 markkaa, Helsingin sokeainyhdistykselle 20,000 markkaa ja Teollisuusseutujen evankelioimis seuralle 30,000 markkaa. Kaupunginvaltuuston edellä mainittu päätös tehtiin täydellisesti sosialilautakunnan ehdotuksen mukaisesti, paitsi että Helsingin sosialidemokraattisen naisyhdistyksen määräraha korotettiin ehdotetusta 20,000 markan määrästä 25,000 markkaan ja että Helsingin kirjatyöntekijäin yhdistys, jolle lautakunta oli

ehdottanut myönnettäväksi 5,000 markan suuruisen avustuksen, jätettiin avustuksetta, koska valtuusto ei katsonut tämän yhdistyksen, jonka jäsenistö rajoittui määrätyn ammatin harjoittajiin, toimivan yleishyödyllisin tarkoituksin.

Lautakunta ei puolestaan voinut puoltaa Sokeain käsityö- ja kauppayhdistyksen esittämää anomusta saada 25,000 markan suuruisen apuraha, koska ei katsottu olevan syytä avustaa vasta perustettua yhdistystä, joka ei vielä voinut esittää mitään tuloksia toiminnastaan. Samaten lautakunta ehdotti Kristillis-yhteiskunnallisen keskuslähetyksen sekä Suomen vankeusyhdistyksen avustusanomukset evättäviksi, edellisessä tapauksessa, koska anomus oli esitetty liian myöhään, ja jälkimmäisessä tapauksessa, koska yhdistys nautti avustusta valtion varoista eikä ollut riippuvainen kaupungin avustuksesta.

Talouuskoulun perustaminen Vallilaan. Sosialilautakunta ehdotti evättäväksi neiti J. Elfvingin anomuksen, että kaupungin varoista myönnettäisiin 50,000 markan suuruisen avustus talousneuvonnan järjestämiseksi Vallilaan, koska kaupunki itse harjoitti samanlaista opetustoimintaa.

Avustuksen myöntäminen von Beckerin rahastosta. Yhdistyksen Sokeain ystävät anottua avustusta F. J. von Beckerin rahastosta ammattiopetuksen järjestämiseksi aikuisille sokeille henkilöille sosialilautakunta antamassaan lausunnossa huomautti, että olisi hankittava lainopillinen selvitys siitä, voitiinko von Beckerin rahaston korkovaroja käyttää aikuisten henkilöiden opetuksen kustantamiseen, ja ehdotti, että jos tämä katsottiin mahdolliseksi, edellä mainitulle yhdistykselle toistaiseksi myönnettäisiin työkoulujen voimassapitoon vuotuista avustusta 80 % rahaston korkovaroista, kuitenkin ehdoin, että yhdistys toisaalta hankki työkoulujen laajentamiseen tarvittavan rahamäärän, 300,000 markkaa.

Lisämääräraha. Lautakunta anoi rahatoimikamarilta tarpeen vaatimaa 1,000 markan suuruisia lisäystä tarverahoihinsa, ja tähän anomukseen myönnettiin.

Vuoden 1931 talousarvioehdotus. Lautakunnan sekä kotitalous- ja siirtolauputarhajohtokunnan vuoden 1931 talousarvioehdotukset hyväksyttiin syyskuun 10 p:nä.

Kiinteistölautakunnan ja kiinteistötoimiston johtosäännöt. Lokakuun 31 p:nä sosialilautakunta antoi lausunnon kaupunginvaltuuston asettaman komitean laatimista kiinteistölautakunnan ja kiinteistötoimiston johtosääntöehdotuksista.

Sosiaalilautakunnan toiminta vuosina 1913—30. Sihteerille annettiin tehtäväksi laatia selonteko sosialilautakunnan toiminnasta vuosina 1913—30.

Sosiaalilautakunnan kunnallisten työväenasuntojen hallintojaosto huolehti kuten aikaisemminkin isännöitsijän avustamana puheena olevain asuntojen valvonnasta ja niiden lähimmästä hallinnosta. Kertomusvuonna tyhjennettiin Hämeentien varrella sijaitsevassa lentoparakissa olleet asunnot, koska rahatoimikamari oli määrännyt nämä rakennukset purettaviksi. Muita muutoksia ei kertomusvuoden kuluessa sattunut.

Huoneistojen varaamiseksi eräille vesijohtolaitoksen ja rakennuskonttorin katuosaston työntekijöille sanottiin erinäisten Hietaniemenkadun työväenasuntojen vuokralaisten vuokrasopimukset irti. Samaten päätettiin irtisanoa 65 hyvässä taloudellisessa asemassa olevaa henkilöä muuttamaan Vallilan kunnallisista työväenasunnoista huoneiden hankkimiseksi köy-

hänhoitolautakunnan y. m. viranomaisten suosittelemille vähävaraisemmille perheille. Irtisanotuille tarjottiin asuntoja Helsingin kaupungin rakennusosakeyhtiö n:o 4:n ennen pitkää valmistuvasta talosta. Isännöitsijä valtuutettiin köyhäinhoitolautakunnan ja asuntotarkastajan ehdotuksesta ottamaan uusia vuokralaisia ottaen huomioon, etteivät nämä saaneet olla vankeudella rangaistuja eivätkä sellaisia, jotka elämällään aiheuttivat häiriöitä, sekä peruuttamaan irtisanomisen, jos sen havaittiin aiheuttavan jollekulle entisistä vuokralaisista taloudellisia vaikeuksia. Sitäpaitsi isännöitsijä valtuutettiin sanomaan irti niiden vuokralaisten vuokrasopimukset, jotka eivät säädetyssä järjestyksessä maksaneet asuntojensa vuokraa.

Eräs Karstulantien asuntojen vuokralainen sanottiin irti, koska hän oli viettänyt huonoa elämää, ja hänen alaikäiset lapsensa annettiin lastensuojelulautakunnan huostaan.

Seuraavasta yhdistelmästä ilmenee kaikkien kunnallisten työväenasuntojen huoneistojen ja huoneiden sekä niissä asuneiden henkilöiden lukumäärä vuoden 1930 lopussa.

Työväenasunnot.	Huoneistojen luku.	Huoneiden luku.	Niissä asuvien henkilöiden luku.	Keskimäärin henkilöitä huonetta kohti.
Hietaniemenkadun n:ot 5—23	106	121	228	1,9
Kristiinankadun n:o 16	39	42	150	3,6
Somerontien n:ot 4—18	155	160	590	3,7
Kangasalan tien n:ot 47—59	239	240	882	3,7
Karstulantie, kortt. n:ot 584—585 ..	330	496	1,534	3,1
Hämeentien n:o 107, ent. lentoasema	34	34	—	—
Sammatintien n:ot 9—11	48	72	218	3,0
Mäkeläntien n:ot 37—41	87	174	451	2,6
Yhteensä	1,038	1,339	4,053	3,0

Vuonna 1929 kunnallisissa työväenasunnoissa asui 4,228 henkilöä.

Kunnallisten työväenasuntojen hallintojaoston hoidettavana oli myöskin Kumpulan siirtolapuutarhan puutarhurinasunto, joka sisälsi 4 huonetta ja jossa puutarhuri perheineen asui.

Menot ja tulot. Kuluvan vuoden menosääntöön kunnallisia työväenasuntoja varten merkityt määrärahat ja niiden käyttö ilmenee seuraavista numeroista:

	Määräraha, Smk.	Menot, Smk.
Palkkaukset	271,040: —	269,140: —
Vuokra	46,620: —	46,620: —
Lämpö	6,000: —	5,885: 10
Valaistus	36,900: —	31,236: 90
Vedenkulutus	145,650: —	118,416: 90
Puhtaanapito	198,135: —	178,248: —
Sisäkorjaukset	307,800: —	307,256: 85
Palovakuutusmaksut	145,970: —	72,337: 45
Sekalaista	30,800: —	15,479: 40
Yhteensä	1,188,915: —	1,044,620: 60

Tulot oli arvioitu 3,464,580 markaksi, mutta niiden todellinen määrä supistui 3,373,362: 50 markkaan.

Sosiaalilautakunnan tontinvuokrajaosto huolehti kuten aikaisemminkin omakotialueiden lähimmästä valvonnasta sekä tontti- ja rakennusasiain valmistelusta. Jaosto antoi lausunnot 47 asiasta, joista 46 koski vuokraoikeuden siirtoa ja 1 vuokrasopimuksen purkamista. 1 tapauksessa lautakunta päätti varata tontin toistaiseksi ja 11 tapauksessa ehdottaa hyväksyttäväksi ja 1 tapauksessa hylättäväksi sille annettuja piirustuksia.

1 tapauksessa pidennettiin erään vuokratontin sallittua rakennusaikaa.

Kuten edellisenä vuonna myönnettiin työttömille kivityöntekijöille lupia kiven louhimiseen sellaisilla rakentamattomilla tonteilla, missä tämä haitatta kävi pänsä.

Eräät omakotialueiden vuokraajat anoivat vuokramaksujen ja lainakorjien suorittamisen lykkäystä, mutta jaosto päätti ehdottaa heidän anomuksensa evättäväksi.

Toukokuun 20 p:nä rahatoimikamari päätti, ettei leimaveroa tarvinnut maksaa omakotitonttien vuokraoikeuden siirrosta.

Sosiaalilautakunnan yleishyödyllisen rakennustoiminnan edistämislainarahaston hallintojaosto. Kertomusvuonna annettiin rahastosta 31 lisälainaa, joiden yhteenlaskettu määrä oli 339,000 markkaa. Useat vuokraajat anoivat saada kiinnittää kiinteistöihinsä uusia lainoja etuoikeuksin ennen rahastosta myönnettyjä lainoja, ja 57 tapauksessa jaosto katsoi voitansa puoltaa tällaisia anomuksia. Tällöin jaosto aina valvoi, että rahastosta myönnettyjen lainain asema postponeerauksen jälkeenkin oli rahastolle vahvistettujen sääntöjen ja lainaehdojen mukainen.

Useitten tonttien siirtyessä uusille vuokraajille jaosto joutui käsittelemään kysymyksiä lainankin siirtymisestä. 23 tapauksessa uusi vuokraaja hyväksyttiin lainanottajaksi; tällaisten siirtyneiden lainain määrä oli yhteensä 648,000 markkaa. Toisaalta jaoston oli pakko sanoa irti kolme lainasopimusta, joiden lainain määrä oli yhteensä 76,000 markkaa, koska jaoston johtosäännöt ja lainaehdot estivät hyväksymästä uutta vuokraajaa lainanottajaksi, ja 4 lainaa, joiden yhteismäärä oli 120,000 markkaa, sai toistaiseksi jäädä kiinnitetyksi asianomaisiin kiinteistöihin, kuitenkin ainoastaan kuuden kuukauden irtisanomisajoin, jolloin tarkoituksena oli, että kyseiset lainat sanottaisiin irti, ellei tontteja luovutettu henkilöille, joille sääntöjen mukaan voitiin myöntää lainoja rahastosta.

Rahaston pääoma oli tammikuun 1 p:nä 1930 9,397,250 markkaa. Rahastosta myönnettyjen lainojen erääntymätön määrä oli joulukuun 31 p:nä 1930 9,056,590: 72 markkaa.

Kotitalous- ja siirtolapuutarhajaoston toiminta ¹⁾ jakautui kuten aikaisemminkin kahdelle linjalle ja kohdistui toisaalta kotitalousneuvontaan, toisaalta siirtolapuutarhain valvontaan. Kotitalousopetusta jatkettiin kertomusvuonna pääasiallisesti kurseja antamalla.

Johtokunta päätti vaatia tilityksen jokaisen kurssin tuloista ja menoista liitettäväksi johtokunnan pöytäkirjoihin.

Tammikuun 15 p:nä johtokunta päätti järjestää ruuanlaiton rinnakkaiskurssin ja ottaa sen johtajaksi talousopettajatar E. Leinosen, jolle tästä myönnettiin 100 markan palkkio kurssi-illalta.

Samana päivänä johtokunta päätti järjestää pesijäin kurssin, ja ottaa sen johtajaksi neiti H. Kankkusen, jonka tuli saada 75 markan maksu kerralta laskun mukaan.

¹⁾ Ks. myös s. 93* ja 94*.

Tammikuun 26 p:nä johtokunta päätti antaa neiti Kochille tehtäväksi ryhtyä pitämään puutarhanhoidon neuvontatilaisuuksia Käpylässä, Kumpulassa ja Toukolassa sekä anoa rahatoimikamarilta, että sikäläisistä kansakoulutaloista luovutettaisiin tähän tarkoitukseen sopivat huoneet.

Huhtikuun 2 p:nä johtokunta päätti järjestää kotitalouden rinnakkaiskurssin ja ottaa sen johtajattareksi neiti E. Soreen, jonka tuli saada tästä palkkioksi 100 markkaa kurssi-illalta.

Huhtikuun 2 p:nä hyväksyttiin periaatteellisesti Vallilaan järjestettävän kotitalousneuvonnan suunnitelma.

Vallilan kunnallisiin työväenasuntoihin oli toukokuun 31 p:ksi ja kesäkuun 1 p:ksi järjestetty kotitalousnäyttely, jossa kävi hyvin runsaasti yleisöä. Rouva Leinoselle, joka oli avustanut näyttelyä järjestettäessä ja myöskin toiminut siinä opastajana, myönnettiin tästä 375 markan suuruinen palkkio.

Koulukeittiö luovutettiin huhtikuun 10 ja 12 p:ksi aikakauslehti Kotieliedelle havainto-opetustilaisuuksien toimeenpanemista varten ja marraskuun 26 p:nä Kotitaloudelliselle työtehtötoimikunnalle työtehokilpailujen järjestämistä varten.

Koska emännöitsijä Lehtonen vuoden lopulla etupäässä tuli hoitamaan käsityönopetusta Vallilan kotitalouskerhossa otettiin neiti T. Holmberg marraskuun 25 p:nä toistaiseksi johtamaan sikäläistä kerhotoimintaa, kuitenkin rouva Lehtosen valvomana ja hänen vastuullaan. Neiti Holmberg sai palkkioksi 50 markkaa työillalta.

Käyttövaroistaan johtokunta myönsi 500 markan suuruisen määrärahan ammattikirjallisuuden ja aikakauskirjain hankkimiseksi koulukeittiöön. Kerhoihin hankittiin 50 suomalaista ja 10 ruotsalaista laulukirjaa. Työtarpeiden oston myönnettiin 1,000 markkaa ja sitäpaitsi päätettiin ostaa kirjakaappi, jos vain vuoden määräraha siihen riitti.

Johtokunnan anomuksesta rahatoimikamari myönsi 500 markan määrärahan Tampereelta saapuvien retkeilijöiden vastaanottoa varten.

Sosiaalilautakunnan kehoitettua johtokuntaa lähettämään edustajan Tukholmassa kesäkuun 17 ja 18 p:nä pidettävään toiseen kylpykongressiin johtokunta päätti valtuuttaa rouva H. Gebhardin edustamaan lautakuntaa kyseisessä tilaisuudessa.

Johtokunta päätti ehdottaa sosialilautakunnalle, että neuvojantoimet siirrettäisiin 8:nteen ja puutarhurintoimi 6 palkkaluokkaan.

Seuraavat luvut antavat yleiskatsauksen kotitalous- ja siirtolapuutarhajohtokunnan toimintaan kertomusvuoden kuluessa:

Järjestettyjä kursseja.	Kursseja.	Osanottajia.	Kurssien kestä- misaika, viik- koa.
Ruuanlaiton	28	458	29
Pesun	1	10	2
Käsitöiden	9	300	24
Havainto-opetuskursseja	23	1,610	—
Koti-iltoja	6	75	—
Näyttelyjä	2	—	—
Puutarhanhoitoa, esitelmiä	22	1,100	—
Yhteensä	91	3,553	55

Korpaksen—Ruskeasun siirtolapuutarhan viljelijäin lukumäärä oli kertomusvuonna 160. Kumpulän siirtolapuutarhassa vastaava luku oli 230, siitä 94 vuoden varrella lisäksi tulleita.